

I denne spalten ønsker vi å trykke kasuistikker som har gjort spesielt inntrykk og som bidragsyterne har opplevd som spesielt lærerike. For har vi selv lært noe i slike situasjoner, vil det som oftest også være av interesse for andre. Og vi vil gjerne ha en kommentar til slutt om hvilke tanker du har gjort deg rundt denne opplevelsen. Bidrag sendes Ivar Skeie (red.) ivskeie@online.no. Kast dere frampå, folkens!

Å takle siste del av livet

Jeg har lært mye av mange, mest av pasientene mine. Det høres ut som en floskel, men som de fleste floskler er det nok sant. Ikke alt jeg har lært har hatt en direkte biomedisinsk tilknytning. Noe har jeg lært som jeg håper jeg kan bruke selv, i mitt eget liv.

Rolf lærte meg at du skal være takknemlig for de gode dagene. Selvsagt skal du det. Takknemlig for de gode årene, og forberedt på de dårlige. Et ideale som vi ikke er uenige i, noen av oss. Samtidig som vi sier dette, ber vi en stille bønn om et langt lykkelig liv med en rask og smertefri død. For, lidelse er ikke likt fordelt. Lidelsen er ingen egalitær humanist. Noen lider mer enn andre. Mye mer. Vi har alle fulgt pasienter som går i år etter år med lidelsen som følge. Å stå ved siden av en pasient som stadig rammes uforståelig, urettferdig og gjerne på nye måter er ikke lett. Vi skal gi omsorg og trøst i en situasjon der det er vanskelig å se noen positive sider og komme med trøstende ord. Sann var det med Rolf. Han lærte meg mange ting, mest lærte han meg at det går an å snu bitterhet til takknemlighet og desperasjon til aksept. Jeg møtte ham for mange år siden. Rolf var en sterk og munter mann i 40 årene. Han hadde en bakgrunn som akademiker, friluftsmann og kulturelt engasjert person. Han levde et aktivt liv med kona og 2 jenter. Inntil han ble syk. Han hadde utviklet noen store perianalabscesser som måtte skiftes daglig etter kirurgi. Det var slik jeg ble kjent med Rolf. Han var en munter og livskraftig mann av utenlandsk herkomst. Det varte og rakk, men etter mye skiftinger, reoperasjoner og behandling ble han bra av disse abscessene. Året etter kom han med smerter i ryggen. Bildene viste betydelig spinal stenose. Av en eller annen grunn progredierte dette raskt slik at han ganske snart nesten ikke kunne gå. Han måtte opereres. Operasjonen var slitsom og rekonvalesenttiden lang. Resultatet ble ikke helt som håpet. Han kunne aldri mer gå lenger enn noen hundre meter, men holdt han seg helt i ro var smertene under kontroll. Det gikk et par år, han tilpasset seg etter hvert sin nye tilværelse, men mye av overskuddet var borte. Da fikk han påvist coloncanceren. Han måtte opereres igjen. Operasjonen gikk bra. Fra et kirurgisk synspunkt. Vi så aldri noe mer til denne sykdommen. Men, igjen var det et smertefullt og plagsomt postoperativt forløp. Nå begynte angsten å dominere tilværelsen. Etter hvert med sterke depressive innslag. Han orket ikke lenger å se det verdifulle i tilværelsen og søkte hjelp for dette. Hjelpen hjalp ikke noe særlig. Verken primærlegen eller psykologen klarte å hjelpe Rolf med fø-

lelsen av at tilværelsen hadde lite å by på og at han var hardt rammet. Etter en stund gikk det allikevel noe bedre. Han tilpasset seg sin nye tilværelse, fant en del aktiviteter han trivdes med og lysnet litt opp. Da kom hjerteinfarkt. Et lite infarkt. Ikke noe å bry seg om, sa indremedisinerne. Rolf så det ikke sann. Han synes det hadde vært nok. Nå var det nye runder med undersøkelser og operasjoner. Det gikk greit det. Fra et teknisk synspunkt. Nå tok det lang tid før han kom seg igjen. Dette var en tung tid, men også nå begynte det å lysne etter hvert. Det ble såpass bra at han for en gangs skyld dro på ferie. På den lille øya der han ferierte ble Rolf lagt inn med progredierende lammelser og hodepine. Han ble overflyttet med ambulansesfly. Glioblastoma multiforme sa sykehuslegen i Norge. Du har mindre enn 4 % sjanse for å overleve sa han. Altså 96 % sannsynlighet for ikke å overleve la han forklarende til. Av en eller annen grunn ble Rolf allikevel både operert, bestrålt og fikk kjemoterapi. Da han kom hjem var han ikke til å kjenne igjen. Nedbrutt, engstelig og syk. Benzodiazepinene var det eneste som hjalp ham å komme igjennom dagene. Et langt sykeleie fulgte. Han visste hvilken vei det gikk, vi andre visste det også. Mens dagene gikk endret fokuset seg for Rolf. Han visste han skulle dø. Nå ville han gå igjennom dette livet. Det livet han hadde hatt og som var blitt så vondt de siste årene. Det vonde lot han ligge. Det gode tok han frem. Som bilder. Rolf hadde mange bilder. Han kjøpte seg en fotoskanner. Han satt mange timer hver dag med bildene, skanneren og pc-en. Han begynte med barne- og ungdomsbildene. Han scannet et og et bilde. Her og der la han til en kommentar eller et navn til bildet. Noen ganger smilte han bare gjenkjennende og gikk videre. Han scannet seg gjennom ungdomstid, forelskelser, arbeid og fest. Han gjennomlevde småbarnstiden, det hektiske familielivet når ungene var små og han og kona var i fullt arbeide. Ukene gikk hjemme hos Rolf mens årene gikk inn i datamaskinen. Jentene ble store på skjermen foran ham. De flyttet ut og fikk egne familier. Rolf fulgte med. På slutten dukker det opp nye blide og bekymringsløse mennesker foran ham, barnebarna. Da var Rolf veldig syk. Han var sykere enn noen gang, men allikevel mer harmonisk og sterkere enn jeg tror jeg hadde sett ham tidligere. De siste bildene ble skannet bare noen uker før han døde. Han viste meg stolt resultatet av dette, sitt siste prosjekt. En CD med bilder fra livet. Livet han og hans nærmeste hadde hatt sammen, det livet som hadde vært fylt av utfordringer, latter og glede. Det ble en verdig avskjedspresang til familien. *Petter Brelín*